

ELS ESTUCADORS

El primer treball d'esgrafiats en el qual participà l'estucador Josep Garcia i Pons.

Una de les darreres exposicions del Centre Cultural Verdaguer va estar dedicada a les arts decoratives de les cases senyorials d'abans. Vam tractar de recordar l'ornamentació feta a base de terra cuita que decorava sovint les façanes i, també, les figures de caire artístic que van sortir de les mans dels terrissers Arpí i que van embellir jardins, brolladors, saletes, etc. També vam dedicar un espai als pintors de parets i sostres. Recordàvem igualment aquells mestres de cases que tenien qualitats d'autèntic arquitecte i n'exposàvem projectes i dibuixos. Encara hi hauria, però, algun capítol a afegir per tal de tenir en compte tots els qui, d'una manera o altra, intervenien en la fabricació d'elements de la construcció o de parts decoratives. Els rajols, les teules, els maons que ajudaven a alçar les cases, sortien de les nostres bòviles i, potser, aquells rajolers d'abans també mereixien un record. I pel que fa a les façanes o als interiors, hi hagué, durant una època, la participació important dels estucadors. Passava, però, que aquests oficis era més difícil de materialitzar-los amb algun element a la sala d'exposicions. Però per a completar la temàtica no estarà de més dedicar-hi un espai escrit a les pàgines d'aquesta revista. parlem, avui, dels estucadors.

Les cases senyorials tenien normalment façanes estucades. A voltes, l'estuc revestia també parets interiors -el sostre era cosa dels guixaires-, sobretot la part baixa (que solia imitar el marbre), o bé permetia magnífics esgrafiats. En els vestíbuls, principalment, hi abundaven. L'estuc era, doncs, bàsicament una imitació de la pedra i, en el cas de les façanes, apareixia sovint marcant les separacions, és a dir, el que en l'argot de l'ofici se'n deia el "despiece".

L'època florent de l'estuc fou la d'abans de la guerra civil. Només calia mirar les cases de la rambla Barnés o de la línia del Passeig central o les que anaven des de Can Garriga al xalet dels Srs. Terrades (pel cantó del carrer de Joan Durall i de Joan Llaveries, que és a la part on tenien la façana noble les cases d'aquell sector, ja que, de cara al mar, llavors hi donava l'exidida).

També presentaven estucs notables l'església parroquial i les ermites de les Alegries, Santa Cristina o Sant Quirze-on, al voltant de 1935, el notable artista Adrià Gual hi féu uns interessants esgrafiats.

Els estucadors que, en aquells temps, van fer la majoria

d'aquestes obres eren de Barcelona. A Lloret hi tenien una mena d'encarregat que era conegut popularment amb el sobrenom de "El Pardalaire". Després de la Guerra, va aflluïr molt aquesta aplicació, tot i que a la comarca del Maresme, en canvi, continuà amb força. Encara en vèiem, però, a Lloret mateix, en els interiors de les carnisseries, per exemple, fent imitacions de marbre blanc amb vetejats a les parets del voltant on anaven penjats els talls de carn grossos, vedells, etc. A voltes, l'estucat era fet pels mateixos paletes. N'hi havia que, tot i no ser-ne professionals, arribaven a fer-ho bé. La imitació de pedra del Col·legi de la Immaculada, per exemple, va ser feta pels Gallart.

A Lloret, però, en un moment determinat, "S'estucador" per antonomàsia fou Josep Garcia i Pons, nascut a Sant Feliu de Guíxols, però gairebé barceloní d'infantesa i joventut; d'altra banda, emparentat amb lloretencs pel cantó del Pons. Josep Garcia va morir no fa gaire temps. A la Ciutat Comtal havia estat operari qualificat i encarregat de la prestigiosa casa Romeo Casadevall. Els seus començaments van lligats als famosos esgrafiats del grup escolar Ramon Llull que hom troba així que entra a Barcelona, poc després de deixar l'autopista, pràcticament a la cruïlla dels carrers Aragó i Diagonal.

Vingué a Lloret de Mar l'any 1940, però la seva activitat l'exercí sobretot a Premià de Mar, zona d'influència dels estucadors barcelonins. Allà hi treballà fins a 1954 i des de llavors fins a 1962 treballà a Girona, on realitzà magnífics esgrafiats com, per exemple, els de la casa n° 53 del carrer de la Rutlla. Podriem dir que Garcia tanca una època d'aquest ofici, ja que a la segona meitat de la dècada dels cinquanta l'estucat ja agonitzà i va morir entre 1960 i 1970 degut a la nova concepció de l'arquitectura i al canvi de materials utilitzats.

Possiblement molts lloretencs recordem encara alguns dels seus darrers esgrafiats i estucats a la nostra vila: els de la façana de la Carnisseria Planet, els de l'entrada del camp de futbol amb l'escut del club, els de Can Rissech, al carrer de Joan Durall, i podriem afegir, també, la restauració dels estucats dels baixos de la façana del Cinema Modern, alguna restauració a l'ermita de les Alegries, els seus treballs al cementiri i els esgrafiats de casa seva mateix, a les dues façaners, la del davant amb el dibuix d'un guitarrista i la del darrera, en col·laboració amb el seu fill Josep

Garcia i Moragas. També treballà en moltes altres façanes secundàries de cases lloretenques.

L'estuc consisteix fonamentalment en la superposició de diverses capes que es col·loquen sobre el material de construcció, seguint, més o menys, aquest procés: Primer s'aplica un arrebossat de calç. Segueixen un parell de capes més, per exemple, de color vermell, i immediatament després, amb una serra de marbre anomenada raspí es raspa la pasta, la qual en acabar, es deixa assecar i endurir. Al damunt s'hi dona una capa ben fina i sobre d'ella la capa definitiva, i es procedeix al lliscat. Es marca tot seguit el dibuix i amb el ganivet es talla (operació denominada tallat). L'espàtula s'encarrega de fer saltar la part que no convé. A vegades, en el tallat intervenen diversos operaris. Cal, doncs, que es coordinin bé per tal que, a l'hora d'anar seguint el dibuix marcat, no confonguin el buit pel ple i després no coincideixin. L'esgrafiats és més fàcil, en certa manera. Es pot sombrejar i limitar-se només a dues capes, sense deixar-les endurir. La capa de color del refundit rep el nom de trepa. Els estucadors solen fer servir el que diuen "colors terra", és a dir, ocre, terra negra, mangre, sanguina ... També s'ha utilitzat a vegades el color verd metàl·lic. Amb aquests colors obtenen els tons palla, els grisos i amarronats, etc.

Els materials que abans empraven eren la calç es portava de Vallirana i de Molins de Rei, perquè la de Girona era excessivament guixenca. Aquests estucs permetien que s'hi pintés al damunt. L'estuc, a la costa, tenia, però, els seus inconvenients: la sorra de mar emprada, impregnada de sal, i la mateixa influència de la humitat del mar, així com també els components de l'aigua calç i ferro, sobretot feien perdre la brillantor als estucats al foc. L'estucat en fred també es deteriorava i semblava ratat.

Els estucats al foc o planxats eren els més espectaculars per la seva brillantor. S'aconseguia aquest efecte partint d'una pasta igual que la de l'estucat en fred, ben enlluïda, és a dir, lliscada. Diuen els entesos que no havia de ser ni massa seca ni massa humida i que, a la pràctica, es preparava avui per demà. Amb una brotxa s'imitaven les vetes del marbre. Llavors, es passava una planxa calenta sobre la tinta estucada al foc i quedava brillant. Els components de la tinta eren el secret professional de l'estucador, que no s'adquiria fins a ser un operari de confiança de la casa. Si hi preparaven a l'obra mateix, vigilaven atentament que no entrés ningú en aquell moment. Sembla, però, que el secret bàsic per a l'èxit de la brillantor era aquest: es passava calç per un garbell molt fi i es feia bullir aigua de sabó (segons alguns havia de ser necessàriament de la marca "Lagarto") i es tirava l'aigua sobre la calç. En remenar la barreja, de moment es trallava com si fos llet, però a base de seguir remenant es tornava a líquid. Ja tenien, llavors, l'ingredient preparat, és a dir, la tinta, que després seria planxada al foc.

Valdria la pena conservar els pocs esgrafiats o estucats que queden, especialment quan estan situats en llocs públics. Recordem els de l'ermita de les Alegries, part dels quals han estat darrerament recoberts d'una patina daurada que, al nostre judici, els era innecessària, però que són un bon exemple, encara, del treball d'aquells artesans d'abans, ara difícils de trobar.

I no oblidem, per acabar, que en l'antigor l'estuc ja es va practicar i servia, també, per a revestir les parets d'edificis i construccions. Hem trobat fragments d'estuc en el Sepulcre Romà i també en el castell medieval de Fenals, alguns d'ells en aquest darrer cas amb dibuixos senzills, a manera de cenefa.

Joan DOMENECH I MONER

El darrer esgrafiats fet per Josep Garcia, a Girona.

CENTRO COMERCIAL

CTRA. DE BLANES
DE PROXIMA APERTURA

PRECISA
Personal especializado
(dependientes/as, y encargados/as)
trabajo temporada y todo el año para
sus diferentes secciones de
SOUVENIRS, MARROQUINERIA, ETC.
Se valorará EXPERIENCIA E IDIOMAS

Horario máximo hasta las 8 de la tarde
Interesados escribir al apartado de correos n. 145
de Lloret de Mar.

Se garantiza absoluta discreción.

RENAULT

Josep Hereu i Xifra

Ajuntament de
Lloret de Mar

C/ Joaquim Lluch i Riera, 4
Telèfon 36 78 08

Servei d'Arxiu Municipal

LLORET DE MAR